SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Potopu” **Grupa A**

Henryk Sienkiewicz

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 12

6 zadań, 12 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Bogusław Radziwiłł, kuzyn Janusza, w „Potopie” Henryka Sienkiewicza jest przedstawiony przede wszystkim jako:

(A) przebiegły intrygant, który podstępem wywozi Oleńkę do Taurogów
(B) wierny sojusznik Rzeczypospolitej i króla Jana Kazimierza
(C) duchowny wspierający obronę Częstochowy przed Szwedami
(D) bezinteresowny przyjaciel i opiekun Oleńki Billewiczówny

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Uzupełnij zdanie: Klasztor broniony przed Szwedami w „Potopie” znajduje się na wzgórzu zwanym (1) _____ .

(1) do wyboru: Jasna Góra / Łysa Góra / Wawel / Święta Góra

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Główny bohater powieści, który w trakcie wojny walczy pod przybranym nazwiskiem (1) _____, na początku wspiera zdrajcę kraju, wojewodę wileńskiego o nazwisku (2) _____.

(1) Zagłoba / Babinicz / Billewicz / Skrzetuski
(2) Sapieha / Czarniecki / Lubomirski / Radziwiłł

Zadanie 4. (0–2 pkt)

> Kuklinowski, który przybył do klasztoru jako poseł Szwedów, namawia Kmicica „jako prywatny”, by porzucił twierdzę. Kmicic odpowiada mu: „jesteś szelma, zdrajca, łotr, rakarz i arcypies! Masz dosyć, czyli mam ci jeszcze w oczy plunąć?”

Na podstawie odpowiedzi Kmicica udzielonej Kuklinowskiemu określ, jaki stosunek do zdrady ma bohater w czasie obrony Jasnej Góry. Uzasadnij odpowiedź.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegała zdrada Janusza Radziwiłła wobec Rzeczypospolitej i jak wplątała ona Kmicica w działania przeciwko własnej ojczyźnie.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Odwołując się do losów Kmicica, wyjaśnij, czym różni się lojalność wobec prywatnego pana od lojalności wobec ojczyzny, jak przedstawia to „Potop".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/potop

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Potopu” **Grupa B**

Henryk Sienkiewicz

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 12

6 zadań, 12 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

W jaki sposób Andrzej Kmicic, występujący w Częstochowie jako Babinicz, pomógł obrońcom Jasnej Góry w najtrudniejszym momencie oblężenia?

(A) Przekradł się do Krakowa i sprowadził odsiecz.
(B) Rozsadził prochem wielką szwedzką kolubrynę.
(C) Przekupił szwedzkich puszkarzy srebrem klasztoru.
(D) Podpalił magazyn prochu w obozie Millera.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Uzupełnij zdanie: Synowie starego Kiemlicza, którzy w stodole obezwładnili Kuklinowskiego i pomogli Kmicicowi, mieli na imię Kosma i (1) _____ .

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Akcja powieści rozgrywa się w czasie najazdu szwedzkiego na Rzeczpospolitą w połowie (1) _____ wieku, a klasztor broniony przez księdza Kordeckiego znajduje się w (2) _____ .

(1) XVIII / XVII / XV / XVI
(2) Krakowie / Częstochowie / Wilnie / Gnieźnie

Zadanie 4. (0–2 pkt)

> Hetman pyta Kmicica, czy ruszy z wojskiem przeciw nieprzyjacielowi, czy pójdzie z Tatarami do Taurogów, gdzie Bogusław więzi Oleńkę. Kmicic, wspominając słowa księdza Kordeckiego, odpowiada: „Na potem prywaty! Przy ojczyźnie chcę się nieprzyjacielowi oponować!”

Wyjaśnij, jakiego wyboru dokonuje Kmicic w przytoczonej sytuacji i co ten wybór mówi o jego przemianie.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Wyjaśnij znaczenie ślubowań króla Jana Kazimierza dla przełomu w wojnie ze Szwecją, o którym opowiada „Potop".

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Omów funkcję postaci historycznych, takich jak Stefan Czarniecki czy Jan Kazimierz, w konstrukcji świata przedstawionego „Potopu".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/potop

Sprawdzian z „Potopu”

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **(1) Jasna Góra**

3. (2 pkt) **(1) Babinicz; (2) Radziwiłł** — po 1 pkt za lukę

4. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kmicic stanowczo potępia zdradę – odrzuca namowy Kuklinowskiego i nazywa go wprost zdrajcą, łotrem i arcypsem, choć wie, że ściąga na siebie jego nienawiść. Bohater, który sam wcześniej nieświadomie służył zdrajcy Radziwiłłowi, teraz broni Jasnej Góry i nie chce mieć nic wspólnego z ludźmi sprzedającymi się nieprzyjacielowi.
Punktacja: 1 pkt – określenie postawy: Kmicic gardzi zdradą / zdecydowanie ją potępia, nie daje się przekupić ani namówić do przejścia na stronę wroga. 1 pkt – uzasadnienie: obelgi wobec Kuklinowskiego (nazwanie go zdrajcą) i odrzucenie propozycji, mimo ryzyka; można odnieść do jego własnej przeszłości w służbie Radziwiłła, którą teraz odkupuje.

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Radziwiłł, poddając Litwę pod zwierzchnictwo Szwecji, zdradza Rzeczpospolitą; Kmicic, wierny swemu dowódcy i przekonany, że hetman działa dla dobra ojczyzny, wykonuje jego rozkazy, przez co mimowolnie staje się narzędziem zdrady. Gdy z ust księcia Bogusława poznaje prawdziwe zamiary Radziwiłłów, zrywa z nimi i porywa Bogusława, ściągając na siebie ich zemstę.
Punktacja: Wyjaśnienie istoty zdrady Radziwiłła (1 pkt); opis mechanizmu, przez który Kmicic zostaje w nią wciągnięty (1 pkt); ocena skutków dla dalszych losów bohatera (1 pkt). 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wczesna, ślepa lojalność Kmicica wobec Radziwiłła prowadzi go do mimowolnego udziału w zdradzie, natomiast jako Babinicz kieruje się już wyższą lojalnością — wobec ojczyzny i wspólnoty — powieść wyraźnie stawia tę drugą postawę ponad ślepym posłuszeństwem wobec możnego pana.
Punktacja: Wskazanie przykładu lojalności Kmicica wobec Radziwiłła (1 pkt); wskazanie przykładu jego lojalności wobec ojczyzny jako Babinicza (1 pkt); wyjaśnienie, jak powieść wartościuje te dwa rodzaje wierności (1 pkt). 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **(1) Damian**

3. (2 pkt) **(1) XVII; (2) Częstochowie** — po 1 pkt za lukę

4. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kmicic rezygnuje z wyprawy do Taurogów, choć tam przebywa ukochana Oleńka, i wybiera walkę z wrogiem u boku hetmana – dobro ojczyzny stawia przed sprawą osobistą. Pokazuje to jego przemianę: na początku powieści kierował się prywatą i porywczością (spalił Wołmontowicze, służył zdrajcy Radziwiłłowi), a teraz potrafi poświęcić własne uczucia dla Rzeczypospolitej.
Punktacja: 1 pkt – poprawne nazwanie wyboru: Kmicic stawia sprawę ojczyzny ponad prywatną sprawę (ratowanie Oleńki, zemstę na Bogusławie). 1 pkt – powiązanie z przemianą: dawny warchoł, który walczył dla „prywaty” (np. najazd na Wołmontowicze, służba Radziwiłłom), teraz podporządkowuje osobiste uczucia dobru Rzeczypospolitej.

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Powrót Jana Kazimierza z wygnania i jego uroczyste śluby, w których król zobowiązuje się otoczyć opieką swój lud, stają się dla ogarniętej wojną Rzeczypospolitej symbolem odnowionej jedności i wzmacniają wolę dalszego oporu wobec Szwedów.
Punktacja: Wskazanie okoliczności ślubowań króla (1 pkt); wyjaśnienie ich znaczenia dla morale wojska i szlachty (1 pkt); powiązanie z dalszym przebiegiem wojny w powieści (1 pkt). 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Postacie historyczne, takie jak Czarniecki czy powracający z wygnania Jan Kazimierz, osadzają fikcyjne losy Kmicica w realnych wydarzeniach potopu szwedzkiego, nadając powieści wiarygodność i podkreślając jej patriotyczny wymiar — czyny bohaterów fikcyjnych splatają się z losami narodu, budując poczucie wspólnoty i nadziei.
Punktacja: Wskazanie sposobu wplecenia postaci historycznych w fabułę (1 pkt); wyjaśnienie funkcji uwiarygadniającej i patriotycznej tych postaci (1 pkt); odniesienie do idei powieści jako dzieła „ku pokrzepieniu serc" (1 pkt). 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 12 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	11–12 pkt
dobry (4)	9–10 pkt
dostateczny (3)	6–8 pkt
dopuszczający (2)	4–5 pkt
niedostateczny (1)	0–3 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/potop**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.